

Dufva, H., A. Mauranen & K. Mäntylä (toim.) 2025. 50 vuotta soveltavaa kielitiedettä: näkökulmia AFinLA ry:n toimintaan. 50 years of applied linguistics in Finland: Perspectives on AFinLA and its activities. AFinLA-teema / n:o 19, 90–106.

Hannele Dufva
Jyväskylän yliopisto

Käsitykset kielestä ja oppimisesta: AFinLAN toimintaa vuosilta 1970–2020

Nostot

- Soveltavan kielitieteen tutkimuksessa käsitykset kielestä ja oppimisesta elävät rinnakkain, limittäin ja päällekkäin.
- AFinLAN 50 vuoden aikana käsitys kielen oppimisesta kielisysteemin omaksumisena opetuskontekstissa muuttuu hitaasti kohti ajattelua, jonka mukaan erilaisia kielellisiä resursseja opitaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.
- Soveltava kielitiede tarvitsee metateoreettista keskustelua keskeisistä käsitteistään.

Abstract

The article discusses conceptualisations of 'language' and 'learning' in Finnish applied linguistics, particularly focussing on the research themes in AFinLA (The Finnish Association of Applied Linguistics) publications and events during 1970–2020. The paper shows how the conceptualisation of language has changed over the years from a homogeneous, bounded language towards views that highlight its diverse, heteroglossic nature. Similarly, the concept of learning that originally foregrounded learning-by-instruction has grown towards recognition of the diverse environments, modalities and ways of learning therein. However, it is argued that the research field is not easily characterised by clear paradigmatic changes. Rather, it will be suggested that the period consists of different flows where long-established traditions and new theoretical innovations are entangled. Finally, the scarcity of metatheoretical discussion will be observed and its further discussion will be encouraged.

Asiasanat: soveltava kielitiede, kielen oppiminen, käsitykset

Keywords: applied linguistics, language learning, conceptualisations

1 Johdanto

Tarkastelen artikkelissani kielen oppimisen tutkimusta AFinLAN ry:n toiminnassa noin viidenkymmenen vuoden ajanjaksolla. Aineistona ovat olleet yhdistyksen julkaisuarkisto, muut saatavilla olleet dokumentit yhdistyksen historiasta (mm. tapahtumien teemat) sekä soveltavan kielitieteen tutkimuskirjallisuus. Pohdin kuinka 'kieli' ja sen 'oppiminen' on käsitteellistetty ja rajattu tutkimuskohteeksi AFinLAN toiminnassa: sen julkaisuissa (AFinLA vuosikirja; AFinLA-teema) ja tapahtumissa.

Fokuksessani on nimenomaan 'vieraiden' tai 'toisten' kielten oppiminen, mutta aihe sivuaa usein myös ajatuksia esimerkiksi äidinkielen oppimisesta, opetuksesta, arvioinnista jne. Taustoitin analyysiani huomioilla ajan kansainvälisestä teoreettisesta ja menetelmällisestä keskustelusta. Lisäksi pyrin suhteuttamaan käsityksiä kielten oppimisesta erilaisiin yhteiskunnallisiin tekijöihin, joiden katson vaikuttaneen AFinLAN toiminnassa.

Kieleen ja oppimiseen liittyviä käsityksiä on tutkittu monella tapaa: esimerkiksi **uskomuksina** (beliefs), **kieli-ideologioina** (language ideologies), **arkitietona** (everyday knowledge of language) tai tietyn teorian puitteissa määriteltyinä **konstrukteina**. Tässä artikkelissa puhun 'käsityksistä', joita pidän yksilöllisesti ja sosiaalisesti muovautuvina ilmiönä (ks. esim. Dufva 2003).

On selvää, että käsitykset kielestä ja oppimisesta läpikäymissäni aineistossa voivat olla varsin implisiittisiä. Siksi kyse on myös omista tulkinnoistani. Tämänkään vuoksi en pyri tilastolliseen analyysiin, vaan teen nostoja havaitsemistani teoreettisista tai menetelmällisistä vaikutteista, käsitteiden ensiesiintymistä ja pohdin mahdollisia yhteiskunnallisia vaikutussuhteita. Vaikka fokuksessa on AFinLAN toiminta, viittaan silloin tällöin myös muihin suomalaisiin kielentutkimuksen, oppimisen ja kielikoulutuspolitiikan toimijoihin.

Näin tarkastelen yhden yhdistyksen toiminnan kautta suomalaisen soveltavan kielitieteen muutosta: pohdiskelen kielikäsitysten syntyä, niiden mahdollista muutosta ja näiden muutosten luonnetta. Yhtenä johtoajatuksenani on, että käsitykset kielestä ja oppimisesta eivät muutu vain – jos ollenkaan – erilaisten suurten, paradigmaattisten

käänteiden kautta (Kuhn 1994), vaan ne muodostavat varsin kompleksin kirjon, jonka taustalla vaikuttaa joukko erilaisia tekijöitä.

2 Soveltavan kielitieteen alkuvuodet: mihin kontekstiin AFinLA syntyy?

Soveltavan kielitieteen tutkimuksen syntyä ei ole ongelmatonta rajata. Tietyt soveltavan kielitieteen aihepiirit – kuten esimerkiksi juuri kielen oppiminen – ovat askarruttaneet eri alojen tutkijoita vuosisadasta toiseen (Dufva 2019). Itse termi ‘soveltava kielitiede’ (applied linguistics) mainittiin jo 1920-luvulla pohjoisamerikkalaisessa keskustelussa (Mauranen, tässä julkaisussa), mutta se tuli laajemmin käyttöön vasta toisen maailmansodan aikoihin. Sota ja sen jälkiseuraukset vaikuttivat tällöin voimakkaasti siihen, että vieraiden kielten osaamisella oli myös poliittiset tarkoituseränsä. Kielen opetusta ja sen menetelmiä kehitettiin tietoisesti, erityisesti Yhdysvalloissa (ks. esim. Fries 1945).

Siksi kielen oppiminen olikin eräs soveltavan kielitieteen keskeisistä alueista – ja tutkimuksen nykyjuuret juontavat paljolti juuri angloamerikkalaiseen kontekstiin. Soveltavan kielitieteen ja samalla kielenoppimisen teoretisointia linjasi mm. Michiganin yliopistossa vuonna 1948 perustettu *Language Learning* -lehti, silloiselta alaotsikoltaan soveltavan kielitieteen julkaisu (*Journal of Applied Linguistics*). Toisen maailmansodan jälkeinen transatlanttinen vaikutus oli selvää myös koko suomalaisen kielentutkimuksen kentässä (Pallasvirta 2021) ja useat soveltavan kielitieteenkin parissa toimineet saivat oppia USA:ssa: heitä olivat mm. Nils Erik Enkvist (ks. Karlsson 2010), Auli Hakulinen, Matti Leiwo ja Kari Sajavaara.

Kuitenkin myös alan eurooppalainen tutkimus ja yhteistyö toi omat vaikutteensa. Edinburghissa perustettiin ensimmäinen soveltavan kielitieteen tutkimuslaitos *The School of Applied Linguistics* vuonna 1957. Kielten oppimisen tutkimusta ja kielten opetusta vauhditti puolestaan vuonna 1949 perustettu *Euroopan neuvosto*, jonka kulttuuriyleissopimus (Euroopan neuvosto 1954) pyrki edistämään erityisesti Euroopan kielten ja kulttuurien välistä vuoropuhelua. Euroopan neuvosto onkin kautta vuosikymmenten ollut vahva kielen oppimisen, opetuksen ja arvioinnin edistäjä, jonka toiminnan avulla on laadittu esimerkiksi laajalti käytössä oleva *Eurooppalainen kielenopetuksen viitekehys* kielitaitotasoihin (CEFR), jonka ensimmäinen versio julkaistiin *Euroopan kielten vuonna* 2001. Kielten oppimisen tutkimus ja kielten opetuksen kehittäminen olivat näin toisen maailmansodan jälkeen varsin globaalilla tasolla yhteiskunnallisina ja poliittisina tavoitteina.

Soveltavan kielitieteen suomalainen yhdistys AFinLA perustettiin Turussa vuonna 1970 (ks. Hakulinen 1971; Karlsson, tässä julkaisussa). Asenneilmapiiri kielten osaamiselle oli niin maailmalla kuin Suomessakin myönteinen ja kansainvälisessä tutkimuksessa soveltava kielitiede oli nouseva alue. Kielenoppiminen oli siis vahvasti esillä myös AFinLAN toiminnassa. Suomalaisessa kielentutkimuksessa oli tuohon aikaan havaittavissa myös yleisempää muutosta: vanhemmat ”filologiset” näkökulmat saivat rinnalleen ”yleiskielitieteellisempiä” teemoja (ks. esim. Häkkinen & Karlsson, toim. 1979). Suomessa virisikin vahva kiinnostus

yleisen ja soveltavan kielitieteen sekä foneettisen tutkimuksen näkökulmiin. Vuosittain alettiin järjestää eri alojen tapahtumia. Ensimmäinen soveltavan kielitieteen tapaaminen järjestettiin vuonna 1970, jolloin myös oma yhdistys perustettiin. Ensimmäiset *Fonetiikan päivät* puolestaan pidettiin Turussa 1971, ja ensimmäiset *Lauseopin ja semantiikan päivät* (myöh. Kielitieteen päivät) Tampereella 1972 (kielitieteen päivien historiasta, ks. Karlsson 2004).

3 Tietoa kieltenopetukseen: AFinLA lähtee liikkeelle 1970–1980

Suomessa vieraan kielen oppimisen tutkimusta vauhditti erityisesti siirtyminen peruskouluun. Vieraan kielen opetuksen koko ikäluokalle vahvisti Peruskoulun puitelaki vuonna 1968. Aiemmin vieraita kieliä oli opetettu oppikouluissa, mutta opetuksen laajentamista oli harkittu jo pitkään (ks. esim. Nikki 1989, 1992; Piri 2001). Muutos näkyy selvästi myös AFinLAN toiminnassa. Myös muut 1970-luvun kansalliset linjaukset ja päätökset – mm. yliopistojen aineenopettajakoulutus ja korkeakouluihin saadut kieli- ja viestintäopinnot – vauhdittivat alan tutkimusta. Samalla vuosikymmenellä perustettiin myös yliopistojen kielikeskukset sekä niiden toimintaa avustava ja koordinoiva Korkeakoulujen kielikeskus, joka alkoi julkaista vuonna 1974 tiedotuslehteä *Kielikeskusuutisia* ja laati korkeakoulutaisoisen kielenopetuksen materiaaleja. Kielten oppimista käsittelevän tutkimuksen tarve oli ilmeistä kaikilla koulutusasteilla ja myös AFinLAssa oppimisen tutkimus nivoutuikin aluksi ennen kaikkea kielen opetukseen. Tuohon aikaan englannin kieli oli jo vakiintumassa opetuksen suosituimmaksi kieleksi (ks. esim. Takala & Sajavaara, toim. 1998; Birkstedt 2015) sitä mukaa kun aiemmin vahva saksan kieli menetti asemiaan (Kolehmainen 2018).

Yhdistyksen toiminta lähtikin liikkeelle varsin vauhdikkaasti näistä lähtökohdista. Näkökulma kielen oppimiseen oli alkuvuosina paljolti käytännönläheinen. Eräänlaisena yleisesityksenä voi pitää yhdistyksen julkaisua *Tätä mieltä kieltenopetuksesta* (Hirvonen 1972), jossa tarkasteltiin mm. Ruotsin koulu-uudistuksen vaikutuksia ja pohdittiin kielten opetuksen tavoitteita, kielitaidon tarvetta, lukion loppututkinnon kehittämistä, korrektiuden ja kommunikaation suhdetta sekä kaupallisten kielikurssien asemaa.

Yhdistyksen 1970-luvun toiminta valottaa myös oppimista käsittelevien teoreettisten näkökulmien moninaisuutta, joten sitä voisi kutsua myös tutkimuksen murrosvaiheeksi. Julkaisujen ja tapahtumien teemoissa on nähtävissä kolmenlaista näkökulmaa 1) ”perinteinen” tulokulma, 2) strukturalistis-behavioristinen viitekehys ja 3) generatiivinen, mentalistinen ajatusmaailma. Joskus kirjoittajan oma näkökulma ilmaistaan eksplisiittisesti, mutta useinkaan eri taustat eivät erotu selkeästi, vaan kietoutuvat toisiinsa.

”Perinteinen” ajattelu viittaa tässä näkökulmiin, jotka ensinnäkin määrittelevät kielen rajattuna ja periaatteessa homogeenisenä kansalliskielenä, ’suomena’, ’englantina’ jne. (käsityksen kritiikkiä, ks. Joseph 2006; Dufva ym. 2011). Toiseksi se tarkastelee kielen oppimista ensisijaisesti institutionaalisessa kontekstissa tapahtuvana, opetuksen ja opiskelun kautta tapahtuvana prosessina. Opetuksen kohteeksi nähdään siten pääosin (traditionaalinen) kielioppi (ks. esim. Smith 2005; Dufva 2019; kritiikkiä, ks. Blommaert 2015). Opetuksessa

olennaiseksi nähdään tietty systemaattinen opetusmenetelmä, jonka oletetaan takaavan onnistuneen oppimistuloksen (kielenopetuksen menetelmistä, ks. Järvinen 2014; metodipainotteisen lähestymistavan kritiikistä, ks. Allwright 1991; Kumaradivelu 1994; Caruso 2015). Näkökulmassa on korostuneesti tavoitteena yksinorminen, standardikielen omainen, kirjallinen ja syntyperäisen kaltainen osaaminen. Näkökulma kieleen, oppimiseen ja opetukseen on siten preskriptiivinen, ja näistä lähtökohdista katsottuna oppijan tuotokset ovat lähtökohtaisesti virheellisiä tai puutteellisia.

AFinLAN alkuvuosien aikaan kielitieteellinen keskustelu kielenoppimisesta oli kuitenkin erittäin vilkasta ja uusia teoriasuuntauksia rantautui myös Suomeen. Strukturalistinen ajatus kielestä (abstraktina) rakenteena (syntaksi, morfologia, fonologia) on läsnä myös suomalaisissa alan artikkeleissa. Kielen oppimista puolestaan tutkitaan behavioristien tapaan empiirisesti tavan oppimisena, harjoittelun kautta kehittyvänä ja konkreettisesti oppijan kielenkäytössä havainnoitavana muutoksena (tarkemmin, ks. esim. Dufva 2019). Oppiminen sidotaan useimmiten opetukseen, oppimisen tuloksena syntyvään kielitaitoon ja tämän kielitaidon arvioimiseen. Strukturalismiin perustuvat ainakin osin myös ajan useat kansainväliset teorit ja alan oppikirjat. Siltä pohjalta nousee mm. kontrastiivinen analyysi, jonka näkökulma uuden kielen oppimiseen painottaa kielten välisten erojen merkitystä (Sajavaara 1977).

Toisaalta samaan aikaan yhä vahvemiksi nousevat myös Noam Chomskyn rationalistiseen filosofiaan perustuvat ajatukset oppimisesta ja kielen universaaliudesta (esim. Ihalainen 1977). Vieraan kielen oppiminen ymmärretään tällöin prosessiksi, jossa yksilö omaksuu uuden kielen synnynnäisen kykynsä varassa ja rakentaa itsenäisesti tietoaan sisäiseksi kieliopiksi ja leksikoksi. AFinLAN julkaisuissa ehkä selkeimmin teoreettisiin vastakkainasetteluihin ottaa kantaa Leiwo (1972), joka puoltaa uutta generatiivista kantaa ja toteaa kuinka (behaviorismin) ”teoreettinen perusta on jo ehditty osoittaa kestäättömäksi”, koska oppilas hallitsee jo kielen universaalit säännöt.

Alkuvuosikymmenen käsityksissä ja terminologiassa erottuu näin kolme hieman erilaista kantaa kieleen ja oppimiseen. Perinteinen näkökulma tarkastelee oppimista lähinnä **opiskeluna**, joka tapahtuu opettajan ja oppimateriaalin avulla. Behavioristi puolestaan puhuu **oppimisesta** (learning), joka tapahtuu imitoinnin ja harjoittelun avulla. Generativistille kieli kehittyy **omaksumalla** (acquisition). Kieliä perinteinen ajattelija nimeää **äidinkieleksi** (mother tongue) tai **vieraaksi kieleksi** (foreign language) tai nimeämällä ne ao. kansalliskieliksi. Behavioristi saattaa puolestaan puhua vaikkapa **lähtökielistä** (source language) ja **kohdekielistä** (target language), kun taas generativisti jakaa kielet **ensimmäisiin** (first) ja **toisiin** (second) tai numeroi ne **L1 – L2**.

Kielistä ja oppimisesta puhutaan siis usein AFinLANin toiminnassa eri tavoin ja eri termein. Läheskään aina kielten oppimisen tarkastelua ei kytketä suoraan mihinkään teoreettiseen lähestymistapaan, vaan käsitykset kietoutuvat toisiinsa. Joskus käsitteet jäävät kokonaan määrittelemättä. Voisiko olla jopa niin, että ’kieli’ ja ’oppiminen’ tuntuvat niin itsestään selviltä käsitteiltä, ettei niitä edes tarvitse määritellä? Tarkastelemassani aineistossa – AFinLAN julkaisut ja tapahtumien teemat – kieli- ja oppimiskäsitykset ovat eräänlainen kulttuurinen kollaasi, jossa eri käsityskannat viihtyvät lomittain ja limittäin.

Selviä paradigmaattisia käännteitä, joissa siirryttäisiin käsitteistöstä toiseen tiettyjen teoreettisten lähtöoletusten mukaan ei aineistosta oikeastaan juuri löydy (kielentutkimuksen käännteistä, ks. Kelomäki 2019).

1970-luvulla yhdistyksen toiminta on erittäin vilkasta. Pidetään useita, lähinnä kieli-koulutusta pohtivia, tapahtumia ja julkaistaan kaikkiaan 27 julkaisua. Syyssymposiumista tulee vuotuinen tapahtuma ja sen esityksistä julkaistiin vuosikirjaa jo vuodesta 1974 alkaen. Toiminta on monitieteistä ja oppimista käsittelevässä keskustelussa on usein mukana sekä äidinkielen että vieraan kielen edustajia, kasvatustieteilijöitä, filosofeja ja foneetikkoja. Mukana ovat kielikoulutuksen asiantuntijat ja instituutiot. Julkaisujen teemat käsittelevät kuitenkin myös paljon muuta kuin kielen oppimista tai sitä sivuavia seikkoja – mm. sosio-lingvistiikkaa tai tekstilingvistiikkaa. AFinLAN julkaisutoiminnan ohella Suomessa ilmestyy myös ensimmäinen suomenkielinen soveltavan kielitieteen esittely, *Miten kielitiedettä sovelletaan* (Pit Corder 1976).

Kieltä käsitellään monipuolisesti, mutta oppimisen kohteena se ymmärretään kuitenkin lähes ainoastaan opetuksen kontekstissa tapahtuvaksi. Lähestymistapa on ensisijaisesti formalistinen eli sitä käsitellään muotona, eri kuvaustasojen yksikköinä ja rakenteina tai yksinkertaisemmin kielioppina ja sanastona. Kun edetään kohti 1980-lukua, käsitykset siitä, **mitä** opitaan alkavat laajentua ja tavoitteissa alkaa korostua funktionaalisuus: jatkossa puhutaan esimerkiksi enemmän kommunikaatiosta (Hymes 1972) ja eri kontekstien vaikutuksesta oppimiseen (Kohonen 1976).

4 Kielikäsitys laajenee, oppimiskäsitys monipuolistuu: Vuodet 1980–2000

Kahtena seuraavana vuosikymmenenä AFinLAN toiminta vakiintui. Yhdistys järjesti symposiumeja, seminaareja ja kokouksia sekä julkaisi ahkerasti. Myös muualla kuin AFinLAN piirissä julkaistiin soveltavaa kielitiedettä. Kari Sajavaara toimitti kokoomateoksen *Soveltava kielitiede* (Sajavaara, toim. 1980) ja Matti Leiwo (1980) julkaisi kielenoppimista käsittelevän yleisesityksensä *Lapsen kielen kehitys*.

Kun alan tutkimus vakiintui, se samalla kansainvälistyi. Tapahtumien kutsupuhujina oli usein huomattavia kansainvälisiä tutkijoita. Yhdistys vaikutti myös mm. kansainvälisen alan järjestön AILA:n kansainvälisessä komiteassa (International Committee) ja johtokunnassa (Executive Board) (ks. Mänttinen, tässä teoksessa). Suomalaiset osallistuvat ahkerasti AILAn tapahtumiin ja vuonna 1996 järjestettiin kansainvälinen soveltavan kielitieteen maailmankongressi AILA 96 Jyväskylässä.

Parin vuosikymmenen mittaan myös kieli- ja oppimiskäsitykset muuttuivat monipuolisemmiksi. Tutkimuksen teemoihin vaikuttivat sekä suomalaisen yhteiskunnan poliittiset ja taloudelliset muutokset (ks. luku 4.1) että kielen oppimisen teoretisoinnin kansainväliset virtaukset (ks. esim. de Bot 2004, 2015; ks. luku 4.2).

4.1 Suomalainen yhteiskunta suuntaa länteen: kielitaitoa laventamassa

Viime vuosisadan kaksi viimeistä vuosikymmentä olivat poliittisen uudelleensuuntautumisen aikaa. Vuoteen 1981 Suomi oli elänyt ”Kekkosen aikaa”, jossa suhteet silloiseen Neuvostoliittoon olivat yhä tärkeitä. Maiden välinen YYA-sopimus päättyikin vasta 1991 Neuvostoliiton romahdukseen. 1990-luvulla Suomi syvensi taloudellisia ja poliittisia suhteitaan nimenomaan läntiseen Eurooppaan. Euroopan neuvostoon Suomi liittyi vuonna 1989 ja Euroopan Unioniin vuonna 1995.

Kansainvälisyys olikin eräs ajan iskusana myös kielten oppimisen ja opettamisen kannalta. 1980-luvun taloudellisena nousukautena keskustelu kielitaidon merkityksestä oli usein sidoksissa liike-elämän ja talouden näkökohtiin. Vankkenevat läntiset suhteet ja eurooppalainen yhteistyö olivat vaikuttamassa näkemyksiin, joiden mukaan kielitaitoa oli monipuolistettava. Esimerkiksi saksan ja ranskan opiskelun tärkeyttä painotettiin, mutta myös Euroopan ulkopuolisten kielten osaamiseen kiinnitettiin huomiota. Kielen oppiminen yhdistyi hyötyajatteluun: kielitaito merkitsi etua liikkuvuuden, opiskelijavaihdon ja kansainvälisten työmarkkinoiden kannalta. Kuitenkin erityisesti englanninkieliseen kulttuuriin oli sitouduttu voimakkaasti jo parin vuosikymmenen ajan muodin, viihteen ja musiikkikulttuurin kautta, ja kieli alkoi jo tuolloin vakiinnuttaa asemaansa yhteiskunnassa ”kolmantena kotimaisena” (ks. Leppänen ym. 2008).

Toinen kielenoppimisen tutkimukseen vaikuttava tekijä oli maahanmuuton lisääntyminen Suomeen, mikä toi tutkimukseen uusia kohteita ja oppijaryhmiä. Suomen ja ruotsin oppiminen ja opettaminen toisena kielenä sai pian huomiota AFinLAN julkaisuissa (ks. esim. Martin 1990) ja aloitti pitkän, myös yhdistyksen toiminnassa keskeisen tutkimusperinteen (tarkemmin, ks. Martin, tässä teoksessa). Kolmas seikka oppimisen ja opetuksen tutkimuksessa oli teknologian kehittyminen: tutkimukseen tuli uusia välineitä, menetelmiä ja kohteita. Tietokoneavusteinen opetus nostetaan AFinLAN julkaisuissa esiin jo 1980-luvun lopussa (Palmberg 1989) ja sähköpostista keskustellaan heti 1990-luvun alussa (Kalaja & Leppänen 1991). Hyvin nopeasti alkoi levitä myös ajatus uudesta teknologiasta uutena työkaluna, oppimisympäristönä ja oppisen arkipäiväistäjänä: ensimmäiset kotitietokoneet tulivat koteihin 1980-luvulla. Teknologian murros, joka tuolloin alkoi, muunsi jatkossa olennaisesti käsityksiä kielten oppimisesta, opettamisesta ja oppimisympäristöistä.

4.2 Tutkimuksen painotuksia: kieli maailmassa ja maailmalla

Soveltavan kielitieteen uudet suuntaukset tulivat maailmalta nopeasti osaksi AFinLAN toimintaa. Alan kenties johtavin tieteellinen julkaisu *Applied Linguistics* alkoi ilmestyä 1980 ja alan kansainvälinen kattojärjestö AILA alkoi julkaista AILA Review -lehteä 1984. Kansainvälinen toiminta, kongressivierailut puolin ja toisin ja suomalaisten tutkijoiden julkaisut kansainvälisissä lehdissä lisääntyivät. Kun de Bot (2015) kartoittaa soveltavan kielitieteen historiaa 1980-luvulta alkaen, hän mainitsee keskeisinä vaikuttajina mm. kielen oppimisen tutkijat Diane Larsen-Freemanin ja Henry Widdowsonin. Molemmat

heistä ovat vierailleet myös AFinLAN tapahtumien kutsuttuina puhujina. AFinLA julkaisi edelleen paljon, joskin julkaisujen määrä oli laskussa: 1980-luvulle on päivätty kaikkiaan 20 julkaisua ja 1990-luvulle 11.

1980-luvulla tarkastellaan kielen oppimista vireän ja edelleen monialaisen tutkimuksen avulla: kirjoittajissa ja seminaarien osanottajissa oli mukana psykologeja, kasvatustieteilijöitä ja neurolingvistejä. Kognitiivisesti suuntautunut, usein kokeellinen perinne oli vahvaa: 1980-luvulla julkaistaan kaikkiaan viisi (!) psykolingvistiikan seminaarien pohjalta koottua artikkelikokoelmaa *Psycholinguistic papers I–V*. Kielten oppimiseen liittyvät 1980-luvun julkaisut käsittelevät mm. vieraan kielen ääntämistä, sanastoa, lukemista ja kirjoittamista sekä kielitaidon arviointia (arviointista tarkemmin, ks. Huhta ym. tässä julkaisussa).

Ajatus kielen ja kulttuurin yhteydestä tulee kuitenkin 1990-luvulle tultaessa yhä voimakkaammaksi myös AFinLAN piirissä. Yllä mainittu suuntautuminen länteen ja ajatus kansainvälisyydestä on todennäköisesti vaikuttamassa, mutta teoreettisia vaikutteita saadaan myös alan kansainvälisiltä tutkijoilta, mm. Claire Kramschilta (ks. esim. Kramsch 1993). Sana 'kulttuuri' mainitaankin peräti neljän 1990-luvun AFinLAN vuosikirjan otsikossa. Myös 'kulttuurienvälisyys' on paljon esillä oppimista tarkasteltaessa (esim. Salo-Lee 1990). Kielen oppimisen tavoitteeksi aletaan nyt ymmärtää taito olla vuorovaikutuksessa toista kieltä ja kulttuuria edustavien ihmisten kanssa (esim. Marsh 1989).

1990-luvuilla mukaan nousivat myös yhä enemmän ajatukset siitä, että oppimisen kohteena 'kieli' ei ollut vain kielioppia ja sanastoa. Julkaisuissa tuodaan esiin kansainvälisessä tutkimuksessa esillä olleita teoreettisia ja menetelmällisiä näkökulmia: esimerkiksi tekstien ja diskurssien tutkimusta (esim. Fairclough 1995). Tekstit ja tekstilingvistiikka olivat tosin olleet mukana jo toiminnan alkua ajoista lähtien (Enkvist 1978), mutta nyt tekstejä tutkittiin yhä enemmän myös vieraan kielen oppimisen ja opettamisen kontekstissa (Ventola 1992). Mauranen (1993) puolestaan esitteli akateemisten diskurssien eroja. Vuosikymmenet toivat väijäämättä tutkimuksen kohteeksi myös vuorovaikutuksen (esim. Hakulinen 1989), joka alettiin ymmärtää myös oppimisen kontekstina (Piirainen-Marsh 1994).

Parinkymmenen vuoden aikana (1980–2000) formalistinen näkökulma oppimiseen kielen yksiköiden ja sääntöjen sisäistämisenä muuttuu kohti erilaisia funktionaalisia näkökulmia. Samalla funktionaalinen ajattelu kytkeytyy kielikäsitteeseen, joka laajentuu yksittäisten ilmausten ja syntaksin ulkopuolelle: puhuttuun vuorovaikutukseen, teksteihin, sosiaalisiin ja kulttuuriin käytänteisiin. Kielen oppimisen tavoitteena ei välttämättä nähdä enää kielijärjestelmän hallintaa, vaan kykyä viestiä, välittää merkityksiä tekstien, diskurssien tai vuorovaikutuksen kautta.

5 AFinLA 2000-luvulla: Monikielinen oppija multimodaalisessa ja monimediaisessa maailmassa?

Kun tultiin 2000-luvulle, AFinLAN toiminnassa näkyi ensinnäkin yhä selkeämmin teknologian nopea kehitys. Sitä mukaa kun teknologia arkipäiväistyi kodeissa, sitä paremmin ymmärrettiin myös kiinteiden yhteyksien ja mobiililaitteiden tuomat mahdollisuudet oppia kieliä

muuallakin kuin koulussa. Teknologia toi mukanaan sekä uusia oppimisen työkaluja, mm. älypuhelimet (Lilja & Piirainen-Marsh 2016) että samalla myös uusia oppimisympäristöjä. Kielen oppimista tarkasteltiin entistä enemmän myös erilaisissa koulun ulkopuolisissa ympäristöissä, esimerkiksi pelaamisessa (Saarenkunnas 2006). *Kielenkäyttö verkoissa ja verkostoissa* nousi myös vuoden 2011 vuosikirjan nimeksi.

Myös koulutuksessa teknologia näytteli yhä vahvempaa roolia: kielenopetuksen 2010-luvun retoriikkaa luonnehti voimakas suuntautuminen kohti digitalisaatiota, josta puhuttiin ”digiloikkana” (Huhtala 2018). Myös AFinLAN toiminnassa tarkasteltiin eri tavoin digitaalisten työkalujen osuutta kielten oppimisessa (Juurakko-Paavola ym. 2018).

Ajan soveltavan kielitieteen tutkimuksessa on puhuttu monestakin ’käänteestä’. Ensimmäinen käänne, joka vaikutti myös kielen oppimisen tutkimukseen oli jo 1990-luvulla alkanut **sosiaalinen käänne** (‘social turn’) (Block 2003). AFinLAN toiminnassa käänne ei näytä viittaavan vain yhteen koulukuntaan. Pikemminkin sitä voi pitää sateenvarjokäsitteenä, jonka alla voi erottaa erilaisia ja eri tahoilla kehkeytyviä lähestymistapoja, joille yhteistä on sosiaalisuus, mutta joilla oli keskenään hyvinkin eroavia käsityksiä mm. kielestä ja oppimisesta. Sosiaalinen käänne oli nähtävissä yhdistyksen toiminnassa mm. diskursiivisissa lähestymistavoissa, mutta ehkä erityisesti kahdessa oppimistakin tutkineessa ajattelumallissa, joita molempia voi luonnehtia sosiaalisiksi.

Etnometodologis-keskustelunanalyttisissa lähestymistavoissa tarkastellaan oppimista havainnoitavana seikkana, **sosiaalisena saavutuksena** (‘social accomplishment’) (Firth & Wagner 2007). Tarkastelun kontekstina olivat erilaiset vuorovaikutustilanteet (Lilja 2006), mutta yksilöllinen toimijuus suljettiin yleisesti pois keskustelusta. Sosiokulttuuriset/kulttuuris-historialliset ja dialogiset lähestymistavat puolestaan painottivat nekin sosiaalisen kontekstin määräävyyttä, mutta toivat esiin myös yksilölliset tekijät ja yksilöllisen toimijuuden (Alanen 2000). Oppiminen näyttäytyi tällöin vuorovaikutussuhteissa tapahtuvana agenttiivisena **osallisuutena** (‘participation’) tai yhteisöllisten semioottisten resurssien **haltuunottona** (‘appropriation’) (Dufva ym. 2014).

Sosiaalseen käänteeseen liittyy luontevasti eri yhteiskunnallisia ja vuorovaikutuksellisia tilanteita kartoittanut sosiolinguvistinen kielentutkimus, joka sekin vaikutti kielen oppimisen tutkimukseen. Nämä eri näkökulmat sivuavat ymmärrystä siitä, että monikielisyttä olisi pidettävä sekä yhteisöjen että yksilöiden toiminnan lähtöoletuksena eli johtavat **monikielisyyskäänteeseen** (‘multilingual turn’) (ks. esim. May 2014). AFinLAN julkaisuissa monikielisyys näkyy ensi kertaa vuoden 2012 vuosikirjan teemana nimeltä *Monikielinen arki*. Artikkelin otsikossa se esiintyy hieman myöhemmin (Harju-Autti 2014).

Kielen oppimisen ja opettamisen kontekstissa monikielisyys onkin erittäin vahvasti esillä edelleen AFinLAN toiminnassa, ja näkökulma on ulottunut tutkimuksessa myös kielten rinnakkaiseen ja/tai limittaiseen käyttöön oppitunneilla (Ahlholm 2015). Monikielisyys on nyttemmin mukana myös valtakunnallisessa kielikoulutuspoliittisessa keskusteluissa ja opetusta ohjaavissa dokumenteissa, mm. opetussuunnitelmissa ja siitä keskustellaan vilkkaasti myös Kieliverkoston julkaiseman verkkolehden palstoilla (ks. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*).

Nostan esiin myös kolmannen käänteeseen. Useissa yhdistyksen teemoissa ja julkaisuissa näkyy kasvava kiinnostus ymmärtää kielen ja oppimisen eri modaliteettien, resurssien ja työkalujen vaikutusta. Näkemyksiä on tuotu esiin eksplisiittisesti ainakin keskustelunanalyttisessa ja sosiokulttuurisessa viitekehyksessä. Näkökulman voisi nimetä esimerkiksi **multimodaaliseksi käänteeksi** ja sen voi löytää myös vuosikirjan 2013 otsikosta *Osallistumisen multimodaaliset diskurssit*. Kun lähestytään tätä päivää, kielen oppimisen kohde, kieli, näyttää siis ymmärrettävän entistä laajemmin. Kieli nähdään näin koostuvaksi erityyppisistä semioottisista resursseista, jotka välittyvät erilaisten multimodaalisten ja monimediaisten keinojen kautta. Mukana on usein kehollisuus.

Kuitenkin 2000-luvun tutkimuksessa on myös paljon muuta. Eräänä silmiinpistävänä seikkana näyttäytyy tutkimuksessa myös vahva kiinnostus kielen oppijoiden ja opettajien omien kokemusten ja käsitysten kartoittamiseen. Näitä on kartoitettu eri menetelmin ja mukana on ollut niin kielellisten kertomusten ja narratiivien analyysiä kuin kuvallista tulkintaakin (Kalaja ym. 2011).

Kun olemme vuoden 2020 paikkeilla – johon aion lopettaa tarkasteluni – näen nykysuuntauksissa uudentyyppistä näkökulmaa oppijuuteen: jos ja kun 1970-luvun oppijan nähtiin toimivan yksin, useimmiten oppilaana, opiskelijana tai rationaalisena tiedonkäsittelijänä, viimeisten vuosien aikana hänet nähdään yhä useammin erityyppisten vuorovaikutustilanteiden osanottajana.

6 Yhteenvetoa

Lopuksi pyrin vetämään keskustelua yhteen kuvailemalla tutkimani kentän moninaisuutta ja vaikeutta löytää siitä kovin selkeitä tai äkillisiä teoreettisia käännekohtia. Tämän jälkeen esittelen kuitenkin havaitsemiani – hitaita, limittäisiä ja päällekkäisiä – juonteita ja alan vähittäisiä muutoksia. Lopuksi pohdiskelen hieman tulevaisuutta.

6.1 Kielten oppiminen: Kentän moninaisuus

AFinLA on julkaisu- ja konferenssitoiminnassaan vuosien varrella tarkastellut kielten oppimista hyvin eri tavoin: kun puhutaan 'kielen' oppimisesta, voidaan tarkoittaa esimerkiksi kielijärjestelmää (kielioppia), sanastoa, kielen eri tasoja (syntaksi, morfologia, fonologia, leksikko) jne. Tarkastelu voidaan myös kohdentaa tiettyyn kielen modaliteettiin: puhuttuun, kirjoitettuun tai viitottuun kielen. Voidaan myös analysoida pragmatiikkaa, vuorovaikutustoimintaa tai kulttuurisia käytänteitä. Kielelliseksi tavoitteeksi taas voidaan määritellä esimerkiksi syntyperäisen kielitaito, yksinorminen standardikieli tai kyky osallistua sujuvasti vuorovaikutukseen. Tarkasteleman AFinLAN toimintaan liittyvä aineisto tuntuu osoittavan, että 'oppimista' on sen sijaan käsitteellistetty hieman vähemmän kirjavasti, joskin myös sitä on kuvailtu oppimisena, omaksumisena – tai vaikkapa haltuunottona.

Suomalaiseen soveltavan kielitieteen tutkimukseen ovat kaiken kaikkiaan vuosien varrella vaikuttaneet mm. kansainväliset (soveltavan) kielitieteen suuntauksat, tutkimus-

menetelmät ja viitekehykset, mutta myös jonkin verran esimerkiksi psykologian, kognitiotieteen, neurotieteiden ja sosiologian ajatuskulut. Menetelmät ovat olleet moninaisia: mukana on ollut määrällistä ja laadullista lähestymistapaa, ja tutkimuksessa on käytetty sekä kokeellisia että sisällönanalyttisiä tutkimusmenetelmiä. Tutkimusasetelmat ovat vaihdelleet foneettisesta analyysistä psykolingvistisiin kokeisiin ja sosiolingvistisiin kartoituksiin.

Teoreettiset suuntaukset ja menetelmälliset näkökulmat ovat eläneet rinnakkain ja limittäin. AFinLAN toiminnassa yleistä metateoreettista pohdiskelua on kuitenkin ollut vain vähän. Leiwo (1972) puhuu behaviorismin ja generativismin oppimiskäsityksistä, Sajavaara (1979) miettii oppimisen ja omaksumisen eroja, Ringbom (1980) vertaa ja erittelee käsitteitä toisen kielen omaksuminen ja vieraan kielen oppiminen, Kohonen (2006) kysyy, tulisiko oppijaa nimetä kielenoppijaksi, opiskelijaksi vai kielenkäyttäjäksi ja Dufva ym. (2014) pohtivat oppimisen käsitteellistämistä. Viitekehysten välistä teoreettista keskustelua ei oikeastaan ole ollut. Kielen oppimisen tutkimuksessa teoreettinen taustoitus sekä käsitteiden ja terminologian määrittely on jäänyt valitettavan usein syrjään.

6.2 Mikä on muuttunut – jos mikään?

Kun tarkastelee AFinLAN julkaisuja, on luonnollisesti haasteellista purkaa yksiselitteisesti yksittäisten artikkelien tai kirjoittajien käsityksiä kielestä tai oppimisesta. Julkaisujen artikkelit ovat myös tavoitteiltaan ja konventioiltaan keskenään erilaisia. Alkuvuosina ne olivat vertaisarvioimattomia, ja toisinaan kokonaan vailla lähdeviitteitä; 1990-luvun alkupuolella siirryttiin vertaisarvointiin.

Yksi loppupäätelmäni kuitenkin on, että kieli- ja oppimiskäsitysten muutokset itsessään ovat useinkin huomattavan hitaita (muutosten ja koulutuksen suhteesta, ks. Saarinen ym. 2019). Tietynlaiset ajatusmallit eivät ole saattaneet elää ainoastaan vuosia tai vuosikymmeniä vaan vuosisatoja. Näin esimerkiksi käsitys kielestä voi sisältää aineksia yhtä lailla varhaisimmista kieliopista kuin uusimmista multimodaalisista lähestymistavoista. Oppiminen puolestaan voi näyttäytyä yksilöllisenä, opiskelun kautta mieleen painettuna tietona, mutta myös spontaanisti sosiaalisessa vuorovaikutuksessa emergoituvana tapahtumana. Käsitykset ovat sekä yhteiskunnallisen keskustelun että yksilöllisen tutkijan ajattelun kautta muotoutuvia, ja ne tuntuvat luonnostaan olevan moniaineksisia. Uusia ajatuksia syntyy, vanhoja nostetaan uudelleen esiin, tiettyihin ajatuksiin jämhädetään ja vain harvat koetaan vallankumouksiksi, jotka muuttaisivat koko ajattelutavan.

Se mikä on helpoimmin havaittavissa, on muutos kielten käytössä ja oppimisen ympäristöissä. Tällöin viittaa esimerkiksi taloudellisiin, poliittisiin ja teknologisiin tekijöihin. Tietyt ulkoiset tekijät saattavat muuttaa käsityksiä ehkä vain vuosikymmenessä. 1960-luvulla tehtiin kansallinen ja institutionaalinen päätös ulottaa vieraan kielen opiskelu koko ikäluokkaan; nyt tällaista jokamiehen kielitaitoa pidetään oletettavasti itsestään selvänä ja peruuttamattomana. Teknologiset innovaatiot puolestaan mahdollistivat tiettyjä seikkoja hyvinkin nopeasti: uudet työkalut – jokamiehen tietokone, mobiililaitteet ja älypuhelin – omaksuttiin käyttöön oppimisen mahdollistajina erittäin nopeasti. Toki

erilaisia uudistuksia usein edeltää ja seuraa usein muutosvastarinnan aalto. Yhtä usein se vaimenee alkukauhistelujen jälkeen.

Esitän siis, että ne muutokset ulkoisissa olosuhteissa, jotka vaikuttavat konkreettisesti ihmisten elämään ja arkiseen toimintaan, on helpompi havaita ja tuoda julkiseen keskusteluun, kun taas syvemmillä vaikuttavista ajatusmalleista ei välttämättä käydä keskustelua. Käsitykset siitä, mitä 'kieli' ja 'oppiminen' ovat, tuntuvat kenties niin itsestään selviltä – ja niin arkikielisiltä, että niistä ei koeta tarvetta keskustella. Tämä olisi mielestäni kuitenkin hyvin tarpeellista.

7 Mitä on tulossa?

Entä tulevaisuudessa? Sekä tutkimusta että kieli- ja oppimiskäsityksiä tulevat edelleen säätämään useat tekijät. Osin niihin vaikuttavat isot globaalit muutokset, yhteiskunnalliset asenteet, kansalliset tavoitteet ja oppimisen ja opetuksen taloudelliset ja käytännön resurssit (ks. myös Saarinen & Ihalainen 2020). Toisaalta myös tutkimuksen perinteet, teoriat, tutkimusmenetelmät ja työkalut kehittyvät. Kieli elää maailmansa mukana, ja soveltavan kielitieteen eräs perusperiaatteista on ollut nimenomaan puuttua kielenkäytön konkretiaan: niihin tutkimusongelmiin, jotka nousevat yksilöiden ja yhteisöjen elävästä kielenkäytöstä (Sajavaara 1980: 5). Mutta kuten esimerkiksi (Pennycook 2001) huomauttaa, konkreettisen kielenkäytön analyysi voi avata – ja avaa – myös uusia teoreettisia näkökulmia. Kielen oppimisen tutkimus riippuu niin tutkimuksen vuosisataisista perinteistä kuin ajan virrassa tapahtuvista yhteiskunnallisista ja teknologisista muutoksista. Se mitä näiden kohtaamis-pisteissä syntyy, on osaksi ennakoimatonta. Uskoakseni kielen oppimisen tutkimus tulee kuitenkin pysymään tutkimuksen keskeisenä kohteena myös tulevana vuosikymmeninä. Toivoakseni se tulee myös uusiutumaan.

Viimeaikaisimmat kehityskaaret olen jättänyt tarkasteluni ulkopuolelle. Miltä soveltava kielitiede näyttää juuri nyt – antroposeenin (Goulah & Katunich 2020), posthumanismin (Pennycook 2018) ja tekoälyn (Wei 2023) aikaan? Mikä tulee muuttamaan tutkimusta kielistä, niiden oppimisesta ja opettamisesta? Esillä ovat viime aikoina olleet myös esimerkiksi kriittiset ja postkolonialistiset näkökulmat, jotka ovat sitoneet tutkimusta yhä tiiviimmin yhteiskunnalliseen todellisuuteen ja kielen oppimisen ja opettamisen mahdolliseen eri-arvoisuuteen ja oikeudenmukaisuuteen (Ennsner-Kananen ym. 2023).

AFinLA ei tee työtänsä yksin, vaan yhdistyksenä muiden toimijoiden joukossa. Yhdistyksen toiminnan aikana on myös muualla tuotettu valtava määrä dokumentaatiota, joka käsittelee tavalla tai toisella kielten oppimista. Niitä ovat erilaiset työryhmien muis-tiot, mietinnöt, hankekokonaisuuudet, kansallinen ja paikallinen opetussuunnitelmatyö, kielikoulutuspoliittiset päätökset, koulutus- ja täydennyskoulutushankkeet. Suomessa julkaistaan myös alan tieteellistä verkkolehteä *Apples* ja kieliammattilaisille ja suurelle yleisölle suunnattua *Kieli, koulutus ja yhteiskunta* -verkkolehteä. Tärkeitä ovat myös olleet AFinLAN piirissä vaikuttaneet henkilöt, joita tässä on mainittu vain ohimennen (ks. Dufva ym., johdanto tässä teoksessa). Kaikki tämä on vaikuttanut keskusteluun kielen oppimi-

sesta ja opettamisesta. Jotta yhä paremmin ymmärtäisimme, mitä ja miten opitaan, uskon, että AFinLAn tehtävä tulevassa toiminnassaan on paitsi sekä pitää yllä että terävöittää keskustelua kielen ja oppimisen teorioista, menetelmistä ja käsitteistä.

Aineistot

AFinLA ry:n painetut julkaisut 1 –

Verkojulkaisut AFinLAn vuosikirja <https://journal.fi/afinlavk>

Verkojulkaisut AFinLA-teema (vuoteen 2022 nimellä AFinLA-e) <https://journal.fi/afinla>

Kirjoittajan omat arkistot.

Kirjallisuus

- Ahlholm, M. 2015. Englanti venäjänkielisen alakoululaisen suomen kielen oppimisen tukena. Teoksessa J. Kalliokoski, K. Mård-Miettinen & T. Nikula (toim.) *Kieli koulutuksen resurssina: Vieraalla ja toisella kielellä oppimisen ja opetuksen näkökulmia*. AFinLA-teema, 8, 93–112. <http://ojs.tsv.fi/index.php/afinla/article/view/53774>
- Alanen, R. 2000. Vygotsky, Van Lier ja kielenoppiminen: sosiokulttuurinen viitekehys kielellisen tietoisuuden ja vieraan kielen oppimisen tutkimuksessa. Teoksessa P. Kalaja & L. Nieminen (toim.) *Kieli koulussa - kielikoulussa*. AFinLA:n vuosikirja 2000. Suomen soveltavan kielitieteen yhdistyksen julkaisuja 58, 95–120. <https://journal.fi/afinlavk/article/view/59844>
- Allwright, R. L. 1991. *The death of the method* (Working Papers No. 10). Lancaster: The University of Lancaster, The Exploratory Practice Center.
- Birkstedt, J. 2015. Suomalaisen englanninopetuksen lyhyt historia. Teoksessa T. Nevalainen, M. Rissanen & I. Taavitsainen (toim.) *Englannin aika. Elävän englannin kartoitusta*, 473–490. <https://helda.helsinki.fi/bitstreams/1ef62bf8-6372-470e-bd41-53678454d544/download> <https://doi.org/10.31885/9789515109903>
- de Bot, K. 2004. Applied Linguistics in Europe, *ALLA Review*, 17 (1), 57–68. <https://doi.org/10.1075/aila.17.07bot>
- de Bot, K. 2015. *A history of applied linguistics. From 1980 to the present*. London: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315743769>
- Block, D. 2003. *The social turn in second language acquisition*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Blommaert, J. 2013. From fieldnotes to grammar: Artefactual ideologies of language and the micro-methodology of linguistics. *Tilburg Papers in Culture Studies*, no. 84. <https://repository.tilburguniversity.edu/server/api/core/bitstreams/4a50c6fc-791b-4ebe-a99b-4127c152bbd7/content>
- Caruso, G. 2015. *An emotional framework in foreign language pedagogy*. Jyväskylä Studies in Humanities 257. University of Jyväskylä.
- Dufva, H. 2003. Beliefs in dialogue: Bakhtinian view. Teoksessa A. M. Barcelos & P. Kalaja (toim.) *New approaches to research on beliefs about SLA*. Dordrecht: Kluwer, 131–152.
- Dufva, H. 2019. Kielten oppimisen tutkimuksesta: Käänteitä ja virtauksia. Teoksessa M. Hamunen, T. Kelomäki, T. Nieminen & H. Dufva (toim.) *Käänteitä ja käsitteitä: Näkökulmia kielitieteelliseen keskusteluun*. Helsinki: SKS, 61–86.
- Dufva, H., M. Aro, M. Suni & O.-P. Salo 2011. Onko kieltä olemassa? Teoreettinen kielitiede, soveltava kielitiede ja kielen oppimisen tutkimus. Teoksessa E. Lehtinen, S. Aaltonen, M. Koskela, E. Nevasaari & M. Skog-Södersved (toim.), *AFinLA-teema*, 3, 22–34. <http://ojs.tsv.fi/index.php/afinla/article/view/4454/4261>
- Dufva, H., M. Suni & M. Aro 2014. Language learning as appropriation: how linguistic resources are recycled and regenerated. Teoksessa P. Lintunen, M. S. Peltola & M.-L. Varila (toim.) *AFinLA-teema* (6), 20–31. <http://ojs.tsv.fi/index.php/afinla/article/view/46278>
- Enkvist, N.E. 1978. Some aspects of applications of text linguistics. Teoksessa V. Kohonen & N. E. Enkvist (toim.) *Text linguistics, cognitive learning and language teaching*. Suomen soveltavan kielitieteen yhdistyksen (AFinLA) julkaisuja 22. Turku, 119–134.
- Ennser-Kananen, J., E. Kilpeläinen & T. Saarinen 2023. Suomalaisen koulutuspolitiikan tasaarvopyrkimykset : heijastumia ja katvealueita kielikoulutuksessa. Teoksessa A. Pitkänen-Huhta, K. Mård-Miettinen, & T. Nikula (toim.) *Kielikoulutus mukana muutoksessa*. AFinLA-teema, 16, 267–290. <https://doi.org/10.30660/afinla.126217>
- Euroopan neuvosto 1954. *European Cultural Convention*. <https://rm.coe.int/168006457e>
- Euroopan neuvosto 2001. *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment*. Strasbourg: Euroopan neuvosto. <https://rm.coe.int/1680459f97>
- Fairclough, N. 1995. *Critical discourse analysis*. Boston: Addison Wesley.

- Firth, A. & J. Wagner 2007. Second/foreign language learning as a social accomplishment. Elaborations on a reconceptualized SLA. *Modern Language Journal*, 91 (1), 800–819.
- Fries, C.C. 1945. *Teaching and learning English as a foreign language*. Ann Arbor: University of Michigan Press.
- Goulah, J. & J. Katunich 2020. *TESOL and sustainability: English language teaching in the Anthropocene Era*. London: Bloomsbury.
- Hakulinen, A. 1971. Uusi kielitieteen yhdistys perustettu. *Virittäjä*, 75 (2), 216–217. <https://journal.fi/virittaja/article/view/35926>
- Harju-Autti, R. 2014. Englannin opetuksen uudet haasteet: monikielisyys alakouluissa. Teoksessa M. Mutta, P. Lintunen, I. Ivaska & P. Peltonen (toim.) *Tulevaisuuden kielenkäyttäjät – Language users of tomorrow*. AFinLA vuosikirja 2014, 71–88. <https://journal.fi/afinlavk/article/view/60051>
- Hirvonen, P. (toim.) 1972. *Tätä mieltä kielten opetuksesta*. Suomen sovelletun kielitieteen yhdistyksen (AFinLA) julkaisuja 5.
- Huhtala, A. 2018. Opetuksen ja oppimisen digiloikka kielten opiskelijoiden silmin. Teoksessa L. Lehti, P. Peltonen, S. Routarinne, V. Vaakanainen, & V. Virsu (toim.) *Uusia lukutaitoja rakentamassa - Building new literacies*. AFinLA vuosikirja 2018, 206–231. <https://doi.org/10.30661/afinlavk.69213>
- Hymes, D. H. 1972. On communicative competence. Teoksessa J.B. Pride & J. Holmes (toim.) *Sociolinguistics*. Baltimore: Penguin Books, 269–293.
- Häkkinen, K. & F. Karlsson (toim.) 1980. *Suomen kielitiede 1980-luvun kynnyksellä*. SKY:n symposium Turussa 30.11.–1.12. 1979. SKY.
- Ihalainen, O. 1977. Generatiivinen kielioppi ja kielenopetus. Teoksessa K. Sajavaara (toim.) *Näkökulmia kieleen*. Suomen soveltavan kielitieteen yhdistyksen julkaisuja, 18, 83–92.
- Joseph, J. 2006. The grammatical being called a nation: History and the construction of political and linguistic nationalism. Teoksessa N. Love (toim.) *Language and history: Integrationist perspectives*. London & New York: Routledge, 120–141.
- Juurakko-Paavola, T., M. Nelson & H. Rontu 2018. Language teacher perceptions and practices of digital literacy in Finnish higher education. Teoksessa L. Lehti, P. Peltonen, S. Routarinne, V. Vaakanainen, & V. Virsu (toim.) *Uusia lukutaitoja rakentamassa - Building new literacies*. AFinLA vuosikirja 2018, 206–231. <https://journal.fi/afinlavk/article/view/69640>
- Järvinen, H.-M. 2014. Kielen opettamisen menetelmiä. Teoksessa P. Pietilä & P. Lintunen (toim.) *Kuinka kieltä opitaan. Opas vieraan kielen opettajalle ja opiskelijalle*. Helsinki: Gaudeamus, 89–113.
- Kalaja, P., R. Alanen, H. Dufva & Å. Palviainen 2011. Englannin ja ruotsin kielen oppijat toimijoina koulussa ja koulun ulkopuolella. Teoksessa E. Lehtinen, S. Aaltonen, M. Koskela, E. Nevasaari & M. Skog-Södersved (toim.) *AFinLA-teema*, 3, 62–74. <http://ojs.tsv.fi/index.php/afinla/article/view/4457>
- Kalaja, P., H. Dufva, K. Mäntylä & A. Pitkänen-Huhta 2013. AFinLA: The Finnish Association of Applied Linguistics, *European Journal of Applied Linguistics*, 1 (1), 162–173. <https://doi.org/10.1515/eujal-2013-0008>
- Kalaja, P. & S. Leppänen 1991. Transaction and interaction in writing: The case of electronic mail. Teoksessa K. Sajavaara, D. Marsh & T. Keto (toim.) *Communication and discourse across cultures and languages*. AFinLA Vuosikirja 1991, 267–275. <https://journal.fi/afinlavk/article/view/57817>
- Karlsson, F. 2004. Kielitieteen päivien vaiheet 1972–2003, *Virittäjä*, 108 (3), 429–433.
- Karlsson, F. 2010. Nils Erik Enkvist 1925–2009. *Virittäjä*, 114 (1), 130–132.
- Kelomäki, T. 2019. Kielitieteen käännteistä. Teoksessa Hamunen, M., T. Kelomäki, T. Nieminen & H. Dufva (toim.) *Käännteitä ja käsitteitä: Näkökulmia kielitieteelliseen keskusteluun*. Helsinki: SKS, 31–60.
- Kielikeskusuutisia*. Jyväskylän yliopiston jyx-julkaisuarkisto. <https://jyx.jyu.fi/jyx/>

- Kohonen, V. 1976. Kontekstin osuudesta vieraan kielen oppimisessa ja kielitaidon testaamisessa. Teoksessa L. Nummenmaa (toim.) *Kieli, konteksti ja tilanne - AFinLAn syyssymposiumi 1975*, 23–43. <https://journal.fi/afinlavk/article/view/57372>
- Kohonen, V. 2006. On the notions of the language learner, student and language user in FL education: building the road as we travel. Teoksessa Pietilä P., P. Lintunen & H.-M. Järvinen (toim.) *Kielenoppija tänään – Language Learners of Today*. AFinLAn vuosikirja 2006, 37–66. <https://journal.fi/afinlavk/article/view/59950>
- Kolehmainen, L. 2018. Jatkuvoja, käännteitä ja kehityspolkuja – saksan kielen opetusta ja tutkimusta 100-vuotiaassa Suomessa. *Tieteessä tapahtuu*, 36 (2), 9–14. <https://journal.fi/tt/article/view/69929/31029>
- Kramsch, C. 1993. *Context and culture in language teaching*. Oxford: Oxford University Press.
- Kuhn, T.S. 1994. *Tieteellisten vallankumousten rakenne*. (Suomentanut Kimmo Pietiläinen). Helsinki: Art House.
- Kumaradivelu, B. 1994. The Postmethod condition: (E)merging strategies for second/foreign language teaching, *TESOL Quarterly* 28, 27–48.
- Leiwo, M. 1980. *Lapsen kielen kehitys*. Helsinki: Gaudeamus.
- Leppänen, S., T. Nikula & L. Kääntä (toim.) 2008. *Kolmas kotimainen – lähikuvia englannin käytöstä Suomessa*. Helsinki: SKS.
- Lilja, N. 2006. Arkikeskustelu kielen oppimisen ympäristönä: haasteita tutkimukselle. Teoksessa Pietilä, P., P. Lintunen & H.-M. Järvinen (toim.) *Kielenoppija tänään*. AFinLAn vuosikirja 2006, 159–177.
- Lilja, N. & A. Piirainen-Marsh 2016. Älypuhelimet oppimistoimintaa jäsentämässä. Teoksessa A. Solin, J. Vaattovaara, N. Hynninen, U. Tiililä, & T. Nordlund (toim.) *Kielenkäyttäjät muuttuvissa instituutioissa*. AFinLAn vuosikirja 2016. 43–64. <https://journal.fi/afinlavk/article/view/59719>
- Marsh, D. 1989. Cross-cultural conversational styles and LSP in Finnish universities. Teoksessa A. Nupponen & R. Palmberg (toim.) *Special languages and second languages: Methodology and research*. AFinLA Vuosikirja 1989, 133–47.
- Martin, M. 1990. Suomi toisena kielenä: esimerkkejä taivutusmuotojen tuottamisesta. Teoksessa J. Tommola (toim.) *Foreign language comprehension and production - Vieraan kielen ymmärtäminen ja tuottaminen*. AFinLA Vuosikirja 1990, 89–102. <https://journal.fi/afinlavk/article/view/57785>
- Mauranen, A. 1993. Cultural differences in academic discourse – Problems of a linguistic and cultural minority. Teoksessa L. Löfman, L. Kurki-Suonio, S. Pellinen & J. Lehtonen (toim.) *The competent intercultural communicator*. AFinLAn julkaisuja 51, 157–174. <https://journal.fi/afinlavk/article/view/57853>
- May, S. (toim.) 2014. *The multilingual turn. Implications for SLA, TESOL, and bilingual education*. New York & London: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203113493>
- Nikki, M.-L. 1989. *Suomalaisen koulutusjärjestelmän kielikoulutus ja sen relevanssi 1*. Kasvatustieteiden tutkimuslaitoksen julkaisusarja A 33. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Nikki, M.-L. 1992. *Suomalaisen koulutusjärjestelmän kielikoulutus ja sen relevanssi 2*. Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research 86. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Pallasvirta, E. 2021. *Transatlanttinen fennougristiikka. Suomalais-yhdysvaltalaiset suhteet ja tieteenalan kehitys Yhdysvalloissa Toisesta maailmansodasta 1960-luvulle*. Väitöskirja. Helsingin yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-7188-7>
- Palmberg, R. 1989. Integrating CALL into foreign language teaching. Teoksessa A. Nupponen & R. Palmberg (toim.) *Special languages and second languages: Methodology and research*. AFinLAn vuosikirja 1989, 185–194.
- Pennycook, A. 2001. *Critical applied linguistics*. Mahwah, NJ; Lawrence Erlbaum Associates. <https://doi.org/10.4324/9781410600790>
- Pennycook, A. 2017. *Posthumanist applied linguistics*. Oxford & New York: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315457574>

- Piirainen-Marsh, A. 1994. Kielenoppijan puhe tutkimuksen kohteena. Teoksessa L. Laurinen & M.-R. Luukka (toim.) *Puhekulttuurit ja kielten oppiminen*. AFinLA vuosikirja 1994, 211–236. <https://journal.fi/afinlavk/article/view/57877>
- Piri, R. 2001. *Suomen kieliohjelmapolitiikka. Kansallinen ja kansainvälinen toimintaympäristö*. Soveltavan kielentutkimuksen keskus. Jyväskylän yliopisto.
- Pit Corder, S. *Kuinka kielitiedettä sovelletaan*. (Suom. Maria Vilkuna). Helsinki: SKS.
- Puthiyedath, S. 2023. Language and violence: Teaching English language during the Anthropocene. *HuSS: International Journal of Research in Humanities and Social Sciences*, 10 (1), 1–4. <https://doi.org/10.15613/hijrh/2023/v10i1/221069>
- Ringbom, H. 1980. On the distinction between second-language acquisition and foreign-language learning. Teoksessa K. Sajavaara, A. Räsänen & T. Hirvonen (toim.) *Papers in language learning and language acquisition*, AFinLA Yearbook 1980, 37–44.
- Ringbom, H. 2012. Review of recent applied linguistics research in Finland and Sweden, with specific reference to foreign language learning and teaching, *Language Teaching*, 45 (4), 490–514.
- Saarenkunnas, M. 2006. Language learning through networked computer games: the case of an efficient novice. Teoksessa Pietilä, P., P. Lintunen & H.-M. Järvinen (toim.) *Kielenoppija tänään*. AFinLA vuosikirja, 199–220. <https://journal.fi/afinlavk/article/view/59956>
- Saari, T. & P. Ihalainen. 2020. Suomen kielikoulutuspolitiikka menneisyyden, nykyisyyden ja vähän tulevaisuudenkin valossa. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 11 (2). <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-maaliskuu-2020/suomen-kielikoulutuspolitiikka-menneisyyden-nykyisyyden-ja-vahan-tulevaisuudenkin-valossa>
- Saari, T., M. Kauppinen & T. Kangasvieri. 2019. Kielikäsitykset ja oppimiskäsitykset koulutuspolitiikkaa linjaamassa. Teoksessa T. Saari, P. Nuolijärvi, S. Pöyhönen, & T. Kangasvieri (toim.) *Kieli, koulutus, politiikka: monipaikkaisia käytänteitä ja tulkintoja*. Tampere: Vastapaino, 121–148.
- Sajavaara, K. 1977. Kontrastiivinen analyysi ja kommunikatiivinen kompetenssi. Teoksessa K. Sajavaara (toim.) *Näkökulmia kieleen*. Suomen soveltavan kielitieteen yhdistyksen julkaisu 18, 59–81.
- Sajavaara, K. 1979. Kielen oppiminen ja omaksuminen. Teoksessa L. Kurki-Suonio, H. Paunonen & M. L. Piitulainen (toim.) *Äidinkielen kielioppimallit: äidinkielen ja vieraiden kielten opettajien odotuksia*. AFinLA vuosikirja 1979. Tampere: AFinLA, 103–121.
- Sajavaara, K. (toim.) 1980. *Soveltava kielitiede*. Helsinki: Gaudeamus.
- Sajavaara, K. 2000. Soveltava kielentutkimus. Teoksessa K. Sajavaara & A. Piirainen-Marsh (toim.) *Näkökulmia soveltavaan kielentutkimukseen*, Jyväskylä: Soveltavan kielentutkimuksen keskus, 13–30.
- Salo-Lee, L. 1991. L2 learner repairs in cross-cultural communication. Teoksessa K. Sajavaara, D. Marsh & T. Keto (toim.) *Communication and discourse across cultures and languages*. AFinLA Vuosikirja 1991, 155–165. <https://journal.fi/afinlavk/article/view/57809>
- Smith, A. 2005. Traditional grammar. Teoksessa P. Strazny (toim.) *Encyclopedia of linguistics*. Taylor & Francis.
- Takala, S. & K. Sajavaara (toim.) 1998. *Kielikoulutus Suomessa*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, Soveltavan kielentutkimuksen keskus.
- Ventola, E. 1992. Reference and theme and the interplay of these two textual systems. Teoksessa H. Nyyssönen & L. Kuure (toim.) *Acquisition of language - Acquisition of culture*. AFinLA vuosikirja 1992, 379–418. <https://journal.fi/afinlavk/article/view/57843>
- Wei, L. 2023. Artificial intelligence in language instruction: impact on English learning achievement, L2 motivation, and self-regulated learning. *Frontiers in Psychology*, 14. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1261955>